

derne West Coast jazz som f. eks. trompetisten *Shorty Rogers* og trommeslageren *Shelly Manne*, og der skal virkelig være tale om et samarbejde og ikke bare om indspilning af musik til filmene.

I denne forbindelse kan det fortælles, at *Shorty Rogers'* orkester har leveret musik til en kortfilm om kræftens bekæmpelse, som skal vises overalt i U.S.A. Det ser altså ud til, at vor tids jazzudtryk omsider er ved at vinde fodfæste i den amerikanske film.

De seneste europæiske jazzfilm, vi har hørt om, en fransk med medvirken af den parisiske orkesterleder *Claude Luter* og New Orleans-veteranen *Sidney Bechet*, og den i sidste nummer af „Kosmorama“ omtalte engelske „Mamma Don't Allow“, bevæger sig begge indenfor den traditionelle jazz's rammer.

Det konstateres med glæde, at Palladium i sin nye version af „Teatertoset“ har fundet anvendelse for unge danske jazzmusikere.

Inden for den korte film synes der også at skulle ske noget herhjemme, idet der på privat initiativ arbejdes med at skabe mulighed for optagelse af film af eksperimentel karakter med danske jazzfolk. Måtte i hvert fald nogle af disse eksperimenter gå uden for de trampede stier og lade sig inspirere af deres samtids kunst, *in casu* den moderne jazz. Den må formodes at tale sandere om mennesket i dag end den hvilken som helst nok så dygtigt udført pastiche.

VERDENS FØRSTE »LANGE« FILM?

AF MARGUERITE ENGBERG

Hvornår produceres den første »lange« spillefilm? Dette spørgsmål har ikke blot akademisk interesse, for først da man begynder herpå, kan man sige, at filmkunsten blev voksen. Så længe filmene, som tilfældet var i de første år, kun var på en spole, eller højst 300 m. var det umuligt at nå til kunstnerisk uddybelse af stoffet.

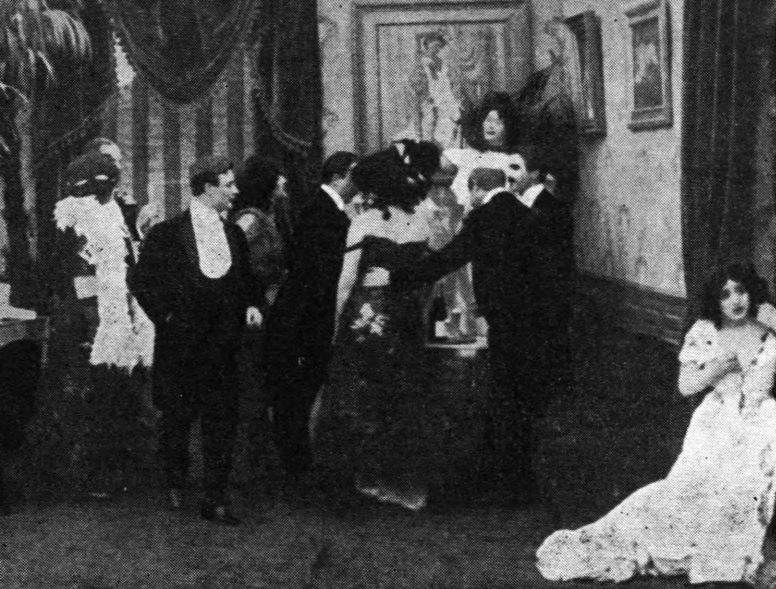
I sin artikel i »Kosmorama 7« om dansk film 1910–15 skriver *Erik S. Saxtorph*, at »Nordisk Films Kompagni« med udsendelsen af den ca. 600 m. lange film »Den hvide Slavehandel« i 1910 brød med den gængse, korte filmform. Det er nu ikke helt rigtigt. Denne film havde premiere den 2. august 1910, men et halvt år tidligere havde filmselskabet »Fotorama« vist en film af samme navn, der tilmed var 706 m. lang. Men fejltagelsen er almindelig. Selv *Ole Olsen* påstår

i sin selvbiografi »Filmens eventyr og mit eget«, at det var Nordisk, der kom først med en langfilm, og han burde nu vide bedre. Heller ikke *Ebbe Neergaard* når helt til bunds i problemet i sin artikel »Danskernes skabte de første lange Film«, som stod i »Hjemmet« (nr. 37, 1940) når han siger, at ganske vist var det »Fotorama«, der producerede den første lange film, men Nordisk overtog den og udsendte den. I den forløbne tid er forskningen gået videre, og sagen synes at ligge helt klar nu:

Den 11. april fik det århusianske filmselskab »Fotorama« premiere på en film, der hed »Den hvide Slavehandel«, og hvis manuskript var skrevet af *Louis Schmidt*, den senere chefredaktør af »Århus Stiftstidende«. Det var med nogen angst, at selskabet udsendte den, for hvordan ville publikum modtage en så lang film? Men det viste sig at være en ubegrundet angst, hvad man kan overbevise sig om ved at slå op i »Århus Stiftstidende« fra tiden omkring premieren. Der kan man læse, hvordan der måtte udkommanderes politi til Fotoramabiografen på Bispefortvet i Århus, hvor filmen gik, for at holde styr på menneskemasserne, der trængtes ved indgangen til biografen for at komme ind at se filmen. Hovedrollerne i denne dramatiske film om en stakkels ung pige, der falder i grumme slavehandlernes klør for dog til sidst at udfri, spillede af *Christel Holck*, *Alfred Cohn* og *Aage Schmidt*.

Filmen kom snart op i København, og Ole Olsen var ikke sen til at opdage, at her var der noget at lære. Han sendte to af sine folk ind for at se den, og derefter optog man ude i Valby en tro kopi af Fotoramafilmen, denne gang med *Ellen Rindom*, *Svend Bille* og *Einar Zangenberg* i hovedrollerne. Desværre er ingen af filmene bevarede, men man har de handlingsresuméer, som de to filmselskaber udsendte ved filmenes fremkomst, og ved at studere dem, kan man se, hvorledes Nordisks produkt scene for scene indtil de mindste detaljer følger forlægget. Også de billeder, der er bevarede fra de to film, viser hvor nær de ligger hinanden, men samtidig viser de ganske vist også, hvor langt højere »Nordisk Films Kompagni« rent teknisk stod end »Fotorama«. På dette tidspunkt, da man i Valby allerede i flere år havde arbejdet i atelierer, byggede »Fotorama« stadig sine interieurscener op i fri luft, hvad de belysningsmæssigt tydeligt bærer præg af. Derimod er der en for tiden usædvanlig friskhed over flere af udebillederne i Fotoramafilmen. Som en kuriositet kan også nævnes, at mens det var lykkedes »Fotorama« til brug for nogle udeoptagelser, der skulle illudere at foregå i London, at få fat på en rigtig engelsk hansom cab, nøjedes man ude i Valby med en dansk droske.

Selvom det således ikke var Ole Olsen, der producerede den første lange film, blev det alligevel hans selskab, der internationalt skulle gøre sig gældende på dette område, for »Fotorama« var et outsider-selskab uden særlig gode udenlandske forbindelser, mens »Nordisk Films Kompagni« havde en velordnet, international salgsorganisation, så derfor blev det Ole Olsens film, der vistest ude omkring i verden og blev berømt. Og Ole Olsen forfulgte omgående succesen. Allerede 1911 ser vi, at hele hans spillefilmproduktion bortset fra farcerne bliver lagt an på flerspolers film, og »Nordisk Films Kompagni« var ubestrideligt

De to billeder her på siden viser lighederne mellem de to omtalte slavehandel-film. Dette billede er fra »Fotorama«. Ofret for slavehandelen (Christel Holck) ses i forgrunden til højre, og helten kommer for at befri hende. Til venstre et klaver og palmer ved siden af. Til højre en gruppe drikkenne mennesker under et billede med erotisk motiv.

det første selskab i verden, der gjorde det. Undersøger man filmlængderne i de andre filmproducerende lande, i U.S.A. England, Frankrig og Italien, ser man følgende: I U.S.A. var selskabet »Vitagraph« som det første begyndt at optage film på mere end een spole. Men disse film blev udsendt som feuilletonfilm med kun en spole ad gangen, i den grad var enspolefilmene indarbejdet hos producenter og publikum, ja så sent som 1911, da D. W. Griffith udsendte sin første flerspolers film, foregik det på samme måde. Det var først omkring 1912, at man forlod det system. I Italien havde man allerede i 1909 udsendt en film bygget over Dantes »Helvede« på 1000 m. Men ifølge sit emne falder denne film i adskillige afsnit, danner ikke et ubrydeligt hele som »Den hvide slavehandel« og de senere danske film, og desuden var denne film en undtagelse inden for den italienske filmproduktion. Så sent som 1911 er der kun

få flerspolers film i Italien, og først i 1912 går selskaberne i almindelighed over til de lange film. Og det samme er tilfældet i England, Frankrig og Tyskland, også der følger man tøvende efter de danske film. Som et yderligere bevis på denne påstands rigtighed kan til sidst anføres nogle tal, som den tyske forfatter E. Altenloh bringer i sit værk »Zur Soziologie des Kinos« (Jena 1914). Han nævner således, at gennemsnitslængden for de spillefilm, der blev vist i Tyskland fra den 15. august til den 15. oktober 1912, for de forskellige landes vedkommende fordeler sig på følgende måde:

Franske spillefilm: 450 m., amerikanske: 320 m., italienske: 300 m., tyske: 610 m., engelske: 200 m. og danske: 900 m.

Disse tal er endda ret sene til vor brug, men alligevel viser de tydeligt, hvorledes vi herhjemme var et hanefjed foran de andre lande.

Fra »Nordisk« slavehandel-film. Sceneopbygningen er den samme. Et klaver med palmer ved siden af til venstre. Til højre igen en gruppe drikkenne mennesker under et billede med erotisk motiv. Foran gruppen til højre ofret for slavehandelen (Ellen Rindom). Helten (med fingeren på munden) spilles af Lauritz Olsen.

